



The University of Tehran Press

FALSAFEH

Online ISSN: 2716-974X

<https://jop.ut.ac.ir>



State as a Work of Art (Schiller's Aesthetic Point of View in Relation to Romanticism)

Seyed Hamid Talebzade¹ Hasan Mehrnia² Fatemeh Delavari Parizi³

1. Professor, Department of Philosophy, University of Tehran, Tehran, Iran. E_mail: Talebzade@ut.ac.ir

2. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Philosophy, College of Farabi, University of Tehran, Tehran, Iran. E_mail: hmehrnia@ut.ac.ir

3. Ph.D. Candidate in Philosophy, College of Farabi, University of Tehran, Tehran, Iran. E_mail: Fatemehtdelavari@ut.ac.ir

Article Info

Article Type:
Research Article
(133-156)

Article History:

Received:
18 September 2024

In Revised Form:
08 February 2025

Accepted:
02 March 2025

Published online:
16 March 2025

Abstract

The discussion about the state has been a serious and challenging topic throughout human life, especially in the modern era. Therefore, at a time when this discussion has had many ups and downs in Europe, Schiller, under the influence of Kant, proposed the theory of "aesthetic state" and among competing theories and in opposition to what modernity has prepared for man and the new world, presenting a different point of view suits the taste of the times. In this article, an attempt has been made to systematically explain the place of this debate in Kant's thought, and after presenting the basics of his aesthetic theory, Schiller's point of view on the aesthetic state and its similarities and differences with Kant's thought have been evaluated. For this purpose, both Schiller's philosophical works have been referred to and his dramatic works have been discussed. In the continuation of the article, the influence of this idea on the thinkers of the Romantic era and the formation of the idea of the poetic state and the organic state and its development process have been discussed. Finally, while comparing the difference between the views of Kant and Hegel in the discussion of culture and the influence of this view in the definition of the state, the difference between the state as a work of art, as proposed by Schiller, and Hegel's organic state and how they influence the field of culture, society and politics Assessment has been made.

Keywords: aesthetic and poetic state, aesthetics, romanticism, organic state, Kant and Schiller

Cite this article: Talebzade, H.; Mehrnia, H. & Delavari Parizi, F. (2024-2025). State as a Work of Art (Schiller's Aesthetic Point of View in Relation to Romanticism) *FALSAFEH*, Vol. 22, No. 2, Autumn-Winter-2024-2025, Serial No. 43 (133-156). DOI: <https://doi.org/10.22059/jop.2025.382541.1006854>



Publisher: The University of Tehran Press.

Introduction

In this article, it is first explained that During the Enlightenment era, the idea of a "mechanical state" in the Cartesian mathematical world was proposed, but the romantics went beyond this idea and proposed an "organic state" that conveyed both the feeling of freedom to the citizens and the sense of belonging to the community and necessity, Historical development and cultural tradition. The idea of "the state as a work of art" or the aesthetic state was proposed in such a context by Friedrich Schiller under the influence of Kant and expanded and developed with other romantics.

By considering the judgment of taste as subjective, Kant proposes his Copernican revolution in criticizing the power of judgment and speaks to get rid of relativism, alienation and reflection on the object in the free play of cognitive powers. He also refers to the common human capacity to perceive beauty by talking about common sense.

In fact, Kant is trying to save beauty, art and aesthetics from the evil of predetermined rules with this separation and distinction between types of rulings. In fact, contrary to the existing tradition in art theory, Kant seeks to liberate aesthetics from quantitative rules. According to him, genius is to establish a rule in nature. Contrary to some interpretations, he does not negate the rule, however, the rule he establishes is not conceptual either. According to him, art has its own rules and establishes its own rules through the play of imagination. However, Schiller is more serious in seeking to save art and aesthetics from pre-determined rules and show the relationship between art and politics more clearly than Kant. He considers even politics to be free from predetermined rules.

However, despite the fact that Kant was trying to give rationality and discipline and a framework to art, later romanticist thinkers separated from Kant by allowing feelings and emotions completely free. In the meantime, following Kant, Schiller wanted to preserve the free play of imagination and understanding at the same time and make it orderly. It should also be noted that Schiller, in addition to his philosophical works, also has points to consider in his "plays". Although he did not explicitly use the term "artistic state", his dramatic works often reflect his philosophical ideas about aesthetics, ethics and the state. Therefore, he has examined the themes related to ideal state, the role of aesthetics and the transforming power of art in his plays in addition to his letters. Among them are the plays of Don Carlos, Bandits, Mary Stewart and etc.

In order to preserve rationality in art and free it from predetermined frameworks, Schiller uses the drive of play, which is between two basic drives; That is, the sensory drive and the facial drive mediate. Schiller explains that these two drives are often in conflict and introduces the play drive as a reconciling force that harmonizes the sensory and facial drives. The play drive is at the center of aesthetic experience and the aesthetic state. A state that is on the transition from a natural state (that is, a state based on sensory drives) to a moral state (based on facial drives)h

Next, this article talked about the romantic organic state, which like any organism grows and develops over time and adapts itself to local conditions. As a result, the structure of such a state is the result of historical development and tradition, not the result of formal agreements and fake statutes imposed from above. In this article, it is mentioned that the organic state of Hegel is different from the organic state of the thinkers of the romantic era. The Hegelian state is under the idea of "concept" or "reasonable form", but Schiller's aesthetic state is under the idea of aesthetics, poetry, and art, and the difference between the two is the difference in the meaning of culture according to Kant and Hegel, which shows itself in the difference in the meaning of Kultur and Bildungd

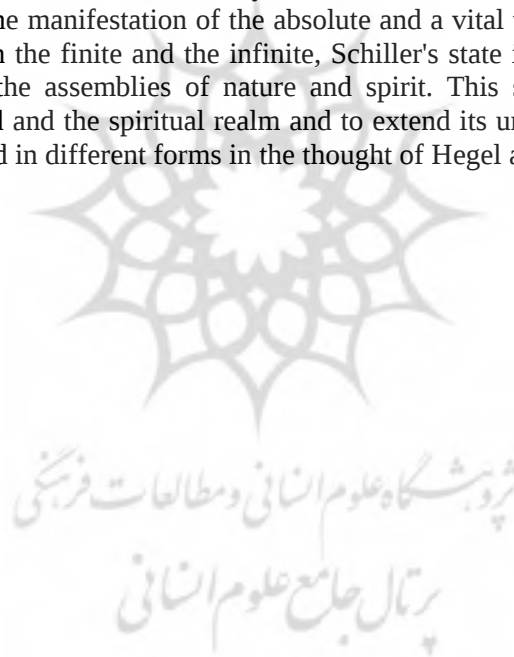
In the following, the state is poeticized and features are listed for it, including: the presence of faith and love, which can make the society more harmonious, and through common spiritual and emotional ties, it strengthens unity and harmony among its citizens. In the poetic state, the power of the state comes from its ability to reflect and nurture the spiritual and inner life of its citizens. A state that goes beyond mere political and rational management and creates a society with shared moral and spiritual values.

In the following, by mentioning the differences between the artistic state and the aesthetic state and proposing that the goal of the romantics was to transform the world into a work of art, and

therefore, in their opinion, not only poems, plays and novels, but even the individual, society and the state are also works of art, as a result, the unity Sense and intellect are necessary to become a beautiful soul, the final result is described as follows: the "state as a work of art" that Schiller discusses is actually a concept that simultaneously includes the characteristics of the aesthetic state, the organic state, and the poetic state. Although these concepts are closely related, they can be understood with minor differences based on the context and interpretation. The state of art is based on the common capacity of human beings to perceive beauty without predetermined rules, and based on individual ends, not fixed functions. For this purpose, the drive of play is the mechanism that creates the aesthetic state and establishes true freedom. This freedom is achieved through aesthetic education. The active participation of free citizens and self-regulating groups and mediation between the state and the people is one of the capacities to realize freedom in an artistic state, and it arises and expands from the needs and requirements of the people themselves, rather than being imposed on the society.

In the view of romanticism, every person and organization is considered as a work of art, and the state is obliged to create harmony and compatibility between these people and organizations. A state that can create order and beauty and harmony among the members of the society is actually a work of art. The state is like a huge orchestra that creates harmony between the musicians. The state is also obliged to pay attention to the goals of each individual and define the state in harmony with these goals. In artistic Schiller's state, every human flourishes based on his talents, and the state provides a space where people can freely and happily develop their talents. In such a state, every human remains as a poem and a piece of music that actualizes beyond its function in an aesthetic horizon.

Therefore, since art is the manifestation of the absolute and a vital tool for expressing the absolute and filling the gap between the finite and the infinite, Schiller's state is the extension of the absolute and the establishment of the assemblies of nature and spirit. This state strives to bridge the gap between the physical world and the spiritual realm and to extend its universal nature beyond borders. An idea that later developed in different forms in the thought of Hegel and others.





فلسفه

شاپای الکترونیکی: ۹۷۴X-۲۷۱۶

<https://jop.ut.ac.ir>



انتشارات دانشگاه تهران

دولت به مثابه اثر هنری (وجهه نظر زیباشناختی شیلر در نسبت با رمانتیسیسم)

سید حمید طالب زاده^۱ حسن مهرنیا^۲ فاطمه دلاوری پاریزی^۳

۱. استاد گروه فلسفه دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: Talebzade@ut.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، استادیار گروه فلسفه دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: hmehrnia@ut.ac.ir

۳. دانشجوی دوره دکتری رشته فلسفه دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: FatemehDelavari@ut.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

بحث و گفتگو در باب دولت در سرتاسر دوران حیات بشر، به‌ویژه دوره مدرن، مبحثی جدی و چالش‌برانگیز بوده است. از این رو شیلر در زمانه‌ای که این بحث در اروپا فراز و فرودهای زیادی داشته است، تحت تأثیر کانت به طرح نظریه «دولت زیباشناختی» پرداخته و در میان نظریات رقیب و در تقابل با آنچه مدرنیته برای انسان و دنیای جدید تدارک دیده است، به ارائه دیدگاهی متفاوت با سلیقه زمانه می‌پردازد. در این نوشتار، تلاش شده است تا به صورت نظام‌مند، جایگاه این بحث در اندیشه کانت تبیین گردیده و پس از طرح مبانی نظریه زیباشناختی وی، وجهه نظر شیلر در باب دولت زیباشناختی و وجوه اشتراک و افتراق آن با اندیشه کانت مورد ارزیابی قرار گیرد. برای این منظور هم به آثار فلسفی شیلر رجوع شده است و هم آثار نمایشی او مورد مذاقه قرار گرفته است. در ادامه نوشتار، به چگونگی تأثیر این ایده در متفکران دوره رمانتیک و نحوه شکل‌گیری ایده دولت شعری و دولت ارگانیک و فرآیند بسط آن پرداخته شده است. در نهایت، ضمن مقایسه تفاوت دیدگاه کانت و هگل در بحث از فرهنگ و تأثیر این دیدگاه در تعریف دولت، تفاوت دولت به مثابه اثر هنری، آنگونه که شیلر طرح کرده است و دولت ارگانیک هگل و نحوه تأثیرگذاری آنها در حوزه فرهنگ، اجتماع و سیاست مورد ارزیابی قرار گرفته است.

نوع مقاله:

پژوهشی

(۱۳۳-۱۵۶)

تاریخ دریافت:

۲۸ شهریور ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری:

۲۰ بهمن ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۱۲ اسفند ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۲۶ اسفند ۱۴۰۳

واژه‌های کلیدی:

دولت هنری و شعری، زیباشناسی، رمانتیسیسم، دولت ارگانیک، کانت و شیلر

استناد: طالب‌زاده، سید حمید؛ مهرنیا، حسن و دلاوری پاریزی، فاطمه (۱۴۰۳). دولت به مثابه اثر هنری (وجهه نظر زیباشناختی شیلر در نسبت با رمانتیسیسم). فلسفه، سال ۲۲، شماره ۲، پاییز و زمستان، پیاپی ۴۳ (۱۳۳-۱۵۶).

DOI: <https://doi.org/10.22059/jop.2025.382541.1006854>



ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

۱. مقدمه

در اواخر سده هفدهم و اوایل سده هجدهم، در جهان ریاضی‌وار دوران روشن‌گری، عقلانیت مکانیکی بر تمامی دانش‌ها سایه افکنده بود. در نیمه دوم سده هجدهم و به‌ویژه در آلمان، هردر، گوته و شیلر با الهام گرفتن از طبیعت و تأکید بر احساسات و عواطف آدمی جنبش ادبی «طوفان و طغیان»^۱ را راه اندازی کرده و اندکی بعد به تأسی از این نهضت و در انتقاد به دوره روشن‌گری، جنبشی به نام رمانتیسیسم^۲ شکل گرفت که خواستار بازگرداندن وحدت و پیوستگی به جهان از هم‌گسیخته دوره مدرن بود. توجه به احساسات و عواطف و قوه خیال، رازآلودگی طبیعت و لزوم توجه به آن، و توجه به خصوصیات هویتی، فرهنگی و ملی، به جای نگاه کل‌گرایانه و جهان‌شمول از جمله ویژگی‌های اساسی این نهضت ادبی و هنری بود. در بحث از «سیاست»، به طور خاص رمانتیک‌ها از ایده «دولت مکانیک» و ماشینی دوران روشن‌گری - که تحت تأثیر نجوم کوپرنیک و گالیله و نگاه ریاضیاتی دکارتی بیش از همگان در آثار هابز^۳ پدیدار شده بود - عبور کرده و «دولت ارگانیک» را پیشنهاد می‌دادند که هم احساس آزادی را به شهروندان منتقل می‌کرد و هم حس تعلق داشتن به اجتماع و ضرورت بسط تاریخی و سنت فرهنگی را. رمانتیک‌ها به ایده‌های انتزاعی قراردادهای اجتماعی مشکوک بودند و ترجیح می‌دادند به اقتداری که به طور طبیعی و ریشه‌دار از تاریخ ظهور می‌کند، بپردازند. در حالی که آنها به احساسات و خلاقیت فردی ارج می‌نهادند، توأمان بر اهمیت جامعه و تعلق به آن نیز تأکید داشتند. ایده «دولت به مثابه اثر هنری» یا دولت زیباشناختی در چنین بستری روی داده است.

مفهوم «دولت هنری» یا «دولت به مثابه اثر هنری»، اغلب با نام فریدریش شیلر^۴ (۱۷۵۹-۱۸۰۵)، شاعر، فیلسوف، نمایشنامه‌نویس و نخستین چهره برجسته رمانتیسیست گره خورده است. شیلر این مفهوم را در آثار مختلف خود به‌ویژه در مجموعه «نامه‌هایی در تربیت زیباشناختی انسان»^۵ تشریح نموده است. او در این نامه‌ها به دنبال تبیین این مسئله است که چگونه اصول زیباشناختی می‌تواند افراد و جامعه را متحول نموده و ارتقاء بخشد. وی علاوه بر آن، با طرح مفهوم دولت زیباشناختی استدلال می‌کند که چنین دولتی جنبه‌های حسی و عقلانی طبیعت انسان را با هم هماهنگ نموده و به جامعه‌ای متعادل‌تر و عادلانه‌تر منجر می‌شود. شیلر استدلال می‌کند که تربیت زیباشناختی می‌تواند ابزار قدرتمندی برای اصلاحات سیاسی باشد.

1. Sturm und Drang

2. Romanticism

3. Thomas Hobbes

4. Friedrich Schiller (1759-1805).

5. Über die ästhetische Erziehung des Menschen in einer Reihe von Briefen, 1795.

نکته درخور توجه در اولین نامه‌های شیلر، ادعای ابتناء دیدگاه‌های وی بر اصول فلسفی کانت^۱ است. زیرا کانت پیشتر در *تقد قوه حکم* تلاش کرده بود به هنر و زیباشناختی جنبه عقلانی ببخشد، گرچه بعدها برخی از اشکال رمانتیسیسم تلاش نمودند تا نظرگاه وی را به بحث در باب آزادی تقلیل دهند. کانت هرچند هنر را سرزمین آزادی می‌دانست و آن را با بازی آزاد خیال توضیح می‌داد اما در تلاش بود تا عقلانیت و انضباط و چارچوبی به هنر ببخشد تا آن را از پریشان‌بافی‌های یک ذهن آشفته متمایز کند. اما مجال‌بخشی به احساس و عاطفه و قواعد غیرکمی و ریاضیاتی، برای اندیشه‌ورزان رمانتیک پساکانتی آغازگر راه جدیدی شد. شیلر، تحت تأثیر کانت، می‌خواست دوگانه بازی آزاد حس و فاهمه را حفظ کند.

همچنین باید توجه داشت که شیلر در «نمایش‌نامه‌هایش» به صراحت از اصطلاح «دولت هنری» استفاده نمی‌کند، اما آثار نمایشی او اغلب بازتاب ایده‌های فلسفی وی درباره زیباشناسی، اخلاق و دولت است. از این رو، او مضامین مربوط به حکومت ایدئال، نقش زیباشناسی و قدرت دگرگون‌کننده هنر را افزون بر نامه‌ها، در نمایش‌نامه‌هایش نیز مورد بررسی قرار داده است. این نمایش‌نامه‌ها اغلب بر اهمیت زیباشناسی، فضیلت اخلاقی و قدرت الهام‌بخش کنش‌های فردی در حکومت تأکید می‌ورزد و با دیدگاه او از جامعه‌ای منسجم و هماهنگ که در آن هنر و اخلاق عمیقاً در هم تنیده شده‌اند، همسو است. شیلر با طرح این دغدغه‌ها و مضامین در آثار خود زمینه را برای متفکران رمانتیک بعدی فراهم آورد تا به کاوش در باب رابطه میان هنر، جامعه و حکومت بپردازند. این رویکرد نسبت به دولت هنری بر متفکران رمانتیک و ایدئالیست معاصر و بعدی نظیر فریدریش شلگل^۲ و برادرش آگوست^۳؛ نووالیس^۴؛ هاینریش هاینه^۵، گوته^۶، هگل، مارکس، نیچه، گادامر و... تأثیر فراوانی گذاشت.

از این رو در نوشتار حاضر برای درک عمیق‌تر دولت هنری شیلر (یا دولت به‌مثابه اثر هنری)، در آغاز نگاهی اجمالی خواهیم داشت به زیباشناسی کانت و شالوده‌ای که وی برای طرح این موضوع بنا نهاد. سپس به تبیین و تحلیل نظریه «دولت زیباشناختی» شیلر خواهیم پرداخت و با طرح «دولت ارگانیک رمانتیک» و «دولت شعری»، به مفهوم «دولت به‌مثابه اثر هنری» نزدیک خواهیم شد.

1. Immanuel Kant (1724-1804).
2. Karl Wilhelm Friedrich Schlegel (1773-1829)
3. August Wilhelm von Schlegel (1767- 18445)
4. Georg Philipp Friedrich Freiherr von Hardenberg (1772-1801)
5. Christian Johann Heinrich Heine (1797-1856)
6. Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832)

۲. کانت و مسئله زیبایی

کانت در اولین بخش از کتاب *نقد قوه حکم*، به صراحت عنوان می‌کند که «حکم ذوقی، به هیچ وجه یک حکم شناختی و در نتیجه منطقی نیست؛ بلکه مبنای ایجابی آن تنها می‌تواند سوژکتیو باشد» (Kant, 1892, &1).^۱ او همچنین معتقد است که نسبت تصورات با احساس لذت و الم، بر واقعیت ابژه دلالت نمی‌کند، بلکه در اثر آن، سوژه چگونگی متأثر شدنش از تصور را ادراک می‌کند. بنابراین کانت پیرو انقلاب کوپرنیکی خود در حوزه معرفت در نقد اول، در همین ابتدای نقد سوم انقلاب جدید خود در حوزه زیباشناسی را مطرح می‌کند؛ انقلابی که به موجب آن «زیبایی» از ابژه خارجی به رخدادی در خود سوژه چرخش می‌کند. او مبنای ایجابی حکم ذوقی را اساساً امری صوری می‌داند و نه مادی. با این حال کانت برای اینکه در دام نسبی‌گرایی نیفتد، تلاش می‌کند برای این احکام ذوقی، مبانی ایجابی پیشینی کشف کند. این مبنا «اصل غایت‌مندی سوژکتیو و تأمل بازتابی به ابژه در بازی آزاد قوای شناختیمان است» (ونزل، ۱۳۹۵، ۲۷). کانت همچنین در بخش چهل کتاب *نقد قوه حکم*، از حس مشترک^۲ سخن به میان می‌آورد که به ظرفیت مشترک انسان برای درک زیبایی اشاره دارد. حس مشترک برای توسعه یک جامعه منسجم از اهمیتی بنیادین برخوردار است؛ زیرا به افراد اجازه می‌دهد تجربیات و قضاوت‌های زیباشناختی خود را به اشتراک گذارده و در نتیجه هماهنگی اجتماعی و درک متقابل را ارتقا بخشند. او در مقدمه کتاب *نقد قوه حکم* با تمایزی که بین احکام تعینی^۳ و تأمل بازتابی^۴ قائل می‌شود، تلاش می‌کند تا روش‌های مختلف عملکرد قوه حکم را توضیح دهد. کانت در مقدمه نخست این کتاب که در نسخه اصلی آن گنجانده نشده بود و بعدها منتشر شد، توضیح دقیق‌تری از این مفاهیم ارائه می‌دهد. او به هنگام مقایسه این دو نوع حکم، «حکم تعینی» را اندراج یک شیء خاص تحت مفهومی کلی می‌داند که یک کلیت داده شده را به یک مورد خاص اعمال می‌کند. حال آنکه «تأمل بازتابی» مادامی که هیچ قاعده مشخصی وجود ندارد در جستجوی یافتن مفهوم کلی برای یک شیء خاص است. او بررسی می‌کند که چگونه ما بدون وجود قوانین از پیش تعیین شده درباره زیبایی و والایی حکم می‌کنیم و به جای آن به حس اشتراک‌پذیری عمومی تکیه می‌کنیم. برای توضیح بیشتر این قسمت، کانت در بخش تحلیل قوه حکم زیباشناختی، امر زیبا را از چهار منظر کمیت، کیفیت، نسبت و جهت مورد بررسی قرار می‌دهد. این چهار وجهه نظر، همان چهار وجهه نظر اصلی توضیح مقولات در شناخت نظری هستند.

۱. علامت & به معنای بند بوده و به این شیوه به شماره بند یک کتاب ارجاع داده می‌شود.

2. Sensus Communis

3. determinate judgment

4. reflective judgment

از نظر کانت حکم زیباشناختی به لحاظ کیفی با مقوله رضایت بدون علاقه، یعنی رضایتی که از سر علاقه و برآورده کردن حس مطبوع نباشد، نسبت دارد. در بررسی حکم ذوقی بر حسب «کمیت»، از آنجا که حکم ذوقی به جهت کیفیت نوعی رضایت بدون علاقه است و در نتیجه وابسته به فرد نبوده و امری همگانی است، در این صورت باید اعتبار دآوری را همگانی دانست. از این رو، حکم زیباشناختی به جهت کمیت یک حکم کلی است. اما مشکلی که وجود دارد این است که کانت حکم زیباشناختی را عقلی و ذیل قواعد آن نمی‌داند و رضایت آن، مفهومی و در نتیجه کلی نیست. اما «بی‌علاقگی» یعنی کلی بودن و در اینجا تناقض به وجود می‌آید. راه حل کانت برای رفع این تناقض این است که از نظر او هر حکم زیباشناختی مبتنی بر تعریف شخصی است. پس تنها احکامی، احکام زیباشناختی تلقی می‌شوند و اعتبار دارند که موضوع آن شخصی بوده و درباره یک اثر هنری، فرد یا منظره مشخص صحبت کنند. اما با توجه به اینکه شکل‌گیری حکم زیباشناختی در شرایط سوژکتیو خاصی پدید می‌آید، در لحظه صدور حکم، گوینده یا صادرکننده حکم، آن گزاره را کلی تصور می‌کند. چنان که باید همگان زیبایی آن را تصدیق نموده و نمی‌توانند آن را نازیبا بدانند. به تعبیر کانت:

«باید از زیبا به‌گونه‌ای سخن بگویند که گویی زیبایی خصلتی از ابژه و حکم منطقی است، در حالی که فقط حکم زیباشناختی است و صرفاً حاوی نسبت تصور ابژه با سوژه است. زیرا به خاطر همین مشابهت با حکم منطقی است که می‌توانیم آن را برای همه مردم معتبر فرض کنیم» (kant, 1892, 9&).

بنابراین، با اینکه صور گزاره زیباشناختی شخصی است و گفته می‌شود «این شیء زیبا است» ولی جهت گزاره کاملاً یک گزاره ضروری است. به تعبیر کانت، «زیبا چیزی است که بدون نیاز به مفهوم به طور کلی خوشایند است» (kant, 1892, 9&).

مفهوم بعدی که کانت از آن بهره می‌برد، مفهوم انتقال‌پذیری است. از نظر کانت شرط سوژکتیو حکم ذوقی، انتقال‌پذیری است. به بیان دیگر، زمانی که حکم زیباشناختی صادر می‌شود ما آن را انتقال‌پذیر می‌دانیم. این گزاره به لحاظ کمیت، منطقی یک گزاره شخصی است؛ یعنی همیشه با «این و آن» شروع می‌شود. با این حال ما به آن اعتبار کلی می‌بخشیم؛ اعتباربخشی که به لحاظ ابژکتیو قابل تحقق نیست اما به دلیل انتقال‌پذیری آن، به لحاظ سوژکتیو می‌تواند محقق گردد. از این رو می‌توان با صدور حکم زیباشناختی توجه دیگری را جلب کرد. از سوی دیگر، اگر دیگری بتواند لحظه‌ای منفعت و علایق خود را معلق دارد، در همان شرایط قرار گرفته و می‌تواند یک حکم زیباشناختی صادر کند. «حکم ذوقی»، به خلاف «حکم علمی» با اصل موضوع شروع نمی‌شود؛ بلکه موافقت همگان را - به عنوان مصداقی از قاعده‌ای که تصدیق آن

را نه از مفاهیم بلکه از احساس موافقت همگانی انتظار دارد - به همه نسبت می‌دهد. یعنی گویی همه به همین نحو این شیء را زیبا می‌دانند. به بیان دیگر، در موقعیت زیباشناختی هیچگاه گفته نمی‌شود که «همگان قبول دارند که آن گل زیباست، پس من نیز حکم زیباشناختی صادر می‌کنم»؛ بلکه ابتدا حکم به زیبایی چیزی صادر می‌شود و بعد می‌گویند گویی همه باید فلان چیز را زیبا ببینند. این گزاره که «گویی همه باید زیبا ببینند»، وضعیتی به نام «حس مشترک» را ایجاد می‌کند. در واقع از نظر کانت بازی آزاد میان قوای شناختی در یک مشاهده، لحظه زیباشناختی را رقم می‌زند. بنابراین، حالت سوژه در بازی آزاد قوه خیال و فاهمه، انتقال‌پذیری کلی سوژکتیو در یک حکم ذوقی است. به نظر وی، جامعه‌پذیری دلیل روشنی برای انتقال‌پذیری حالت سوژکتیو شخص است. یعنی وقتی من در لحظه زیباشناختی احساسم را در قالب یک جمله یا در قالب یک اثر هنری آشکار می‌کنم، احساس من توسط جامعه درک می‌شود. این ادراک مشترک و جامعه‌پذیری دلالت بر انتقال‌پذیری دارد.

وجهه نظر بعدی، وجهه نظر «نسبت» است. حکم ذوقی به لحاظ نسبت میان موضوع و محمول، نوعی احساس غایت‌مندی صوری است. کانت در بحث از زیبایی از منظر جهت بر این باور است که ما حکم زیباشناختی را «ضروری» می‌پنداریم. سپس او درباره پنداری یا «گویی» سخن می‌گوید؛ امری که دارای ارزش و مبنا است. اما این مبنا در درون طبیعت نیست؛ بلکه در وجود خود انسان است. پیشتر پاسکال در کتاب مشهور خود تحت عنوان *اندیشه‌ها*^۲ و در استدلال شرط‌بندی^۳، به هنگام بحث از مفهوم «گویی»، از تعبیری استفاده می‌کند که به نظر می‌رسد کانت در مباحث خود پیرامون این موضوع متأثر از آن است. در این استدلال، پاسکال می‌پذیرد که اثبات قطعی وجود خداوند از طریق عقل و منطق امکان‌پذیر نیست، با این حال او پیشنهاد می‌کند که انسان باید به گونه‌ای عمل کند که «گویی» یا پنداری خدا وجود دارد.^۴ (Pascal, 1995, 154-157)

از این رو، کانت نیز در بحث از سوژکتیو بودن احکام زیباشناختی، معتقد است که گوینده چنین حکمی آن را به شکلی بیان می‌کند که گویی حکم او دارای کلیت است و به نوعی به تعبیر «as if» اشاره دارد. او معتقد است که وقتی فردی حکمی زیباشناختی صادر می‌کند، این حکم از نظر منطقی یک حکم سوژکتیو است، زیرا مبتنی بر احساس لذت فردی است. اما فرد به گونه‌ای آن را بیان می‌کند که گویی این حکم ابژکتیو است و همه باید با آن موافق باشند. در اینجا فرد

1. as if

۲. این کتاب (*Pensées*) مجموعه‌ای از یادداشت‌ها و تأملات فلسفی و دینی بلز پاسکال است که پس از مرگش گردآوری و منتشر شد.

3. Le Pari de Pascal

4. as if God exists

نمی‌گوید که «به نظر من زیبا است»؛ بلکه می‌گوید «زیبا است». گویی زیبایی آن یک حقیقت ابژکتیو است که همه باید آن را تصدیق کنند. کانت مفروض می‌گیرد که چنین حکمی بر اساس یک حس مشترک یا «قوه ذوق» صادر می‌شود و گویی همه انسان‌ها توانایی ذاتی برای درک و پذیرش زیبایی را دارند. او تأکید می‌کند که صادرکننده حکم زیباشناختی، در لحظه‌ای که حکم را صادر می‌کند، در حالتی خاص از تطابق یا هماهنگی زیباشناختی^۱ قرار دارد که او را متقاعد می‌کند همه باید با گزاره او موافق باشند. او به‌گونه‌ای رفتار می‌کند که گویی این احساس زیباشناختی ضرورت کلی دارد. بنابراین می‌توان گفت که کانت در نقد قوه حکم اساساً به دنبال ارائه یک چارچوب فکری منسجم و کلی برای احکام زیباشناختی است. او با تفکیک و تمایز نهادن میان انواع و شرایط احکام، در تلاش است تا زیبایی، هنر و امر زیباشناختی را از قواعد از پیش تعیین شده‌های بخشد و بر خلاف سنت موجود در نظریه هنر، به دنبال آزادسازی زیباشناختی از بند قواعد کمی است. به اعتقاد وی، هنر قاعده خودش را دارد و از طریق بازی قوه خیال قواعد خود را وضع می‌کند.

۳. طرح شیلر از دولت زیباشناختی

شیلر ضمن بهره گرفتن از مفاهیم و برخی ایده‌های زیباشناختی کانت در نقد قوه حکم، به دنبال آن است تا هنر و امر زیباشناختی را از قواعد از پیش تعیین شده‌های بخشیده و رابطه هنر و سیاست را پررنگ‌تر از کانت نشان دهد. از سوی دیگر، او همچون کانت به عقلانیت هنر و امر زیباشناختی و دوگانه بازی آزاد خیال و فاهمه معتقد است و از نسبی بودن زیبایی و فقدان مبنای مشترک برای درک آن گریزان است. در ادامه بحث، به نظرگاه زیباشناختی شیلر در مجموعه آثار وی اشاره‌ای خواهیم داشت.

۳. ۱. آثار فلسفی شیلر

شیلر در مقاله درباره لطافت و کرامت، با الهام از فلسفه‌ی کانت، به تحلیل چگونگی تجلی آزادی اخلاقی در ظاهر و رفتار انسان می‌پردازد. لطافت^۲ در نظر شیلر، به‌عنوان تجلی طبیعی و بی‌تکلف اخلاق در رفتار انسان است. به عبارت دیگر، زمانی که تمایلات حسی و عقل اخلاقی در هماهنگی کامل باشند، رفتار انسان به‌صورت خودجوش و بدون تصنع، لطافت و دل‌انگیزی را منعکس می‌کند. کرامت^۳ نشان‌دهنده تسلط عقل بر تمایلات حسی است. در مواقعی که تمایلات با اصول اخلاقی در تضاد هستند، انسان با استفاده از عقل و اراده‌ی خود، بر این تمایلات غلبه می‌کند و این پیروزی

1. Aesthetic Attunement

2. Anmut

3. Würde

به صورت کرامت در رفتار او نمایان می شود. (Schiller, 2005, 1-3) این دو مفهوم در نظر شیلر نه تنها بر ابعاد فردی شخصیت انسان ها تأثیر می گذارند، بلکه در رابطه با سیاست و دولت نیز نقش مهمی ایفا می کنند. لطافت نمودی از آزادی درونی و کرامت نمودی از آزادی بیرونی است. شیلر، در امتداد این بحث، به پیامدهای سیاسی این ایده ها می پردازد. او باور دارد که جامعه ایدئال باید میان تکلیف و آزادی، ضرورت و اختیار تعادل برقرار کند. همان طور که یک فرد باید هم لطافت (هماهنگی طبیعی) و هم کرامت (کنترل عقلانی) داشته باشد، یک دولت ایدئال نیز باید هم آزادی را پرورش دهد و هم قانون را حفظ کند. در واقع شیلر مراقب آن است که جامعه هم حافظ فردیت و احساسات و تمایلات فردی باشد و هم عقلانیت و آرمان بر آن سایه بگستراند.

در واقع شیلر برای اینکه بتواند توأمان هم عقلانیت در هنر را حفظ نموده و هم آن را از چارچوب های از پیش تعیین شده رها سازد، در کتاب *نامه هایی در تربیت زیباشناختی انسان* از «رانه بازی»^۱ بهره می گیرد که میان دو رانه اساسی یعنی احساس و عقل یا «رانه حسی»^۲ و «رانه صورت»^۳ واسطه گیری می کند. رانه حسی، به تجربیات فیزیکی و عاطفی و وابستگی ما به زمان و تغییرات مربوط می شود و شیلر آن را در مفهومی کلی همان زندگی می داند. مفهومی که بر هر گونه هستی مادی و حضور بی واسطه در حواس دلالت داشته و تابع دنیای طبیعی و قوانین آن است. از سوی دیگر، رانه صورت به کلیه کیفیت های صوری اشیا و روابط آنها با نیروهای اندیشه دلالت داشته و نمایانگر ظرفیت های عقلانی و فکری بشر است. شیلر توضیح می دهد که این دو رانه اغلب در تعارض با هم هستند. رانه نخست ما را به سمت تجربیات تغییرپذیر و گذرا می کشاند؛ در حالی که رانه صورت به دنبال ثبات و دائمی بودن است. به نظر وی، از آنجا که افراد معمولاً تلاش می کنند تا بین خواسته های فیزیکی و آرمان های عقلانی خود تعادل برقرار کنند، این تعارض در طبیعت انسان منجر به تنش می گردد. شیلر رانه بازی را به عنوان نیرویی آشتی دهنده معرفی می کند که رانه های حسی و صورت را با هم هماهنگ می کند و می توان آن را «شکل زنده»^۴ نامید. مفهومی که بر همه کیفیت های زیباشناختی نموده ها، و در یک کلام، بر آنچه به وسیع ترین معنا «زیبایی» نامیده می شود، دلالت می کند. رانه بازی، از نظر وی مسئول تعامل آزاد و خلاقانه بین قوای حسی و عقلانی ماست و این امکان را به افراد می دهد تا آزادی و خلاقیت را با درگیری همزمان این دو جنبه از طبیعتشان تجربه کنند (شیلر، ۱۴۰۰، نامه پانزدهم). از این رو، رانه بازی در مرکز تجربه زیباشناختی جای دارد؛ جایی که تخیل و عقل در تعامل

1. Spieltrieb

2. Sinntrieb

3. Formtrieb

۴. واژه «lebende Gestalt» بیانگر تعادلی است که در آن شکل (Form) و حیات (Leben) در هم ادغام می شوند، به این معنا که زیبایی، ترکیبی از نظم و آزادی، عقل و احساس است.

هماهنگ هستند و این امکان را به افراد می‌دهد تا بدون محدودیت‌های عملی یا مفاهیم سخت، زیبایی را درک کنند.

شیلر در ادامه بحث به معرفی «دولت زیباشناختی» که در مسیر گذار از دولت طبیعی (یعنی دولتی که مبتنی بر رانه‌های حسی است)، به دولت اخلاقی (مبتنی بر رانه صورت) است، می‌پردازد و آن را دولتی می‌داند که در آن افراد به تعادل و هماهنگی بین رانه‌های حسی و عقلانی خود دست می‌یابند. در این دولت، افراد نه تحت سلطه خواسته‌های جسمانی خود (رانه حسی) هستند و نه صرفاً تحت فرمان اصول عقلانی انتزاعی (رانه صورت)؛ بلکه به یکپارچگی و هماهنگی از هر دو دست می‌یابند. هماهنگی حس و عقل، آزادی از تعارضات درونی و نیروهای خارجی، خلافت از طریق بازی آزاد تخیل و فاهمه و رشد اخلاقی، از جمله ویژگی‌های مهم این دولت هستند. به نظر شیلر، رانه بازی اساساً فرآیندی است که دولت زیباشناختی را ایجاد کرده و مسئول خلق زیبایی و تجربه لذت زیباشناختی است. شیلر معتقد است که آزادی واقعی تنها در دولت زیباشناختی به دست می‌آید (شیلر، ۱۴۰۰، نامه‌های ۱۵، ۱۶، ۲۰، ۲۱).

شیلر همچنین برای «تربیت زیباشناختی» ارزش فراوانی قائل بوده و بر این باور است که جامعه‌ای که رانه بازی را از طریق تربیت زیباشناختی رواج می‌دهد، افراد متعادل، آزاد و توانمندی را پرورش می‌دهد که می‌توانند به جامعه‌ای هماهنگ‌تر و عادلانه‌تر کمک کنند. وی در نامه نهم، تربیت زیباشناختی را مرتبط با سیاست و اخلاق می‌داند و هرگونه پیشرفتی در عرصه سیاست را با پرورش و پالایش منش آدمی ملازم و همراه می‌داند. به نظر او، این امر امکان‌پذیر نیست مگر اینکه آدمی از انقیاد قوانین ظالمانه و نامتمدنانه دولت رهایی یابد. برای نیل به این مقصود نیاز به وسیله‌ای است که دولت آن را در اختیار کسی قرار نمی‌دهد. همچنین منابعی لازم است تا بتوان با کمک آن در کانون انحطاط سیاسی از آلودگی‌ها دور و در امان ماند. این ابزار و وسیله همان هنر زیبایی است که از الگوهای جاودانه زیبایی سرچشمه می‌گیرد. بنابراین، تربیت زیباشناختی کمک می‌کند تا انسان آمادگی و شایستگی رسیدن به جایی که پالوده از هرگونه آلودگی باشد، کسب کند.

شیلر همچنین در نامه نهم بیان می‌کند که دولت زیباشناختی برخاسته از طبیعت و سرشت سرزنده خود مردم است که هگل از آن به «روح قومی»^۱ یاد می‌کند (هگل، ۱۳۹۰، ۷۰). همچنین، می‌توان دولت زیباشناختی را به تعبیری یک «دولت اخلاقی» (یا دست کم در آستانه اخلاقی شدن) دانست که در آن انسان‌ها به مخالفت با یکدیگر نمی‌پردازند و با هم همدل و هماهنگ هستند. شیلر همچنین اشاره می‌کند که از آنجا که مهم‌ترین خصیصه شهروند این دولت تأمین و حفظ

«آزادی» است و این دولت در تلاش است تا از راه آموزش و «پرورش»^۱ به تحقق آزادی کمک کند. از این رو دولت زیباشناختی را می‌توان حاصل اراده کلی در جهت تحقق ماهیت فرد دانست (شیلر، ۱۴۰۰، نامه بیست و یکم).

شیلر همچنین در اثر منتشر نشده خود تحت عنوان *کالیاس یا در باب زیبایی*^۲، نگاه سوژکتیو کانت به زیبایی را نقد نموده و می‌گوید زیبایی باید در خود ابژه باشد و آن را به ویژگی خودقانون‌گذاری نسبت می‌دهد.^۳ به بیان دیگر، ابژه زیبا هیچ ضرورتی را از بیرون تحمل نمی‌کند، بلکه قوانین هماهنگی و توازن خود را از درون خود می‌یابد. بنابراین، به اعتقاد وی شیئی از هرگونه قیود خارجی آزاد است و صرفاً بر اساس سرشت خود و در نتیجه آزادانه عمل می‌کند (Schiller, 2003, 1-2). از همین روی بوده است که هگل تلویحاً وی را به دلیل شکستن سد سوژه انتزاعی و دنیای سوژکتیو کانتی و تبدیل نمودن آن به ابژکتیویته و تحقق بخشیدن آن در ساحت هنر، تحسین می‌کند (Hegel, 1977, 270). افزون بر این، شیلر در راستای گذار از دولت طبیعی به دولت اخلاقی، با اولویت بخشی به مقوله «فرهنگ» معتقد است که -در قیاس با راهکارهای خشک و خشن سیاسی عصر- ابتدا باید جامعه به سطح خاصی از رشد و تعالی فرهنگی برسد تا امکان تحقق دولت آزاد یا اخلاقی که دولت مطلوب اوست فراهم شود (شیلر، ۱۴۰۰، نامه دوم و هجدهم). لذا دولت زیباشناختی به ایده‌ای اشاره دارد که در آن اصول زیباشناختی (یعنی تعادل، هماهنگی و زیبایی) باید ساختار و عملکرد دولت را هدایت کنند.

۲.۳. نمایش‌نامه‌های شیلر

شیلر همچنین در نمایش‌نامه‌های خود با ارائه طیف وسیعی از روایت‌های تاریخی و داستانی، ضمن بیان ویژگی‌های دولت زیباشناختی، به بررسی حکومت، سیاست و پیچیدگی‌های اخلاقی در زمان قدرت و تأثیر فسادآمیز استبداد و ظلم در جامعه می‌پردازد. او در این آثار به نقد ابهامات اخلاقی و دسیسه‌های سیاسی نخبگان حاکم پرداخته و تنش بین ایدئالیسم و سیاست واقعی را به تصویر می‌کشد و نشان می‌دهد که چگونه رانه بازی در میانه رانه حسی و صورت نقش ایفا می‌کند.

1. Bildung

2. *Kallias oder über die schönheit*

۳. این اثر مجموعه‌ای از نامه‌هایی است که شیلر در سال ۱۷۹۳ به دوستش گوتفرد کورنر (Gottfried Körner) نوشت. در این نوشته‌ها، شیلر تلاش می‌کند تا تعریفی از زیبایی ارائه دهد و آن را با مفهوم آزادی در پدیدارهای حسی مرتبط می‌سازد. این اثر نقش مهمی در توسعه زیباشناختی ایدئالیستی آلمان دارد و مقدمه‌ای برای نظریات بعدی او در نامه‌هایی در تربیت زیباشناختی/انسان محسوب می‌شود.

برای نمونه، در نمایشنامه *دون کارلوس*^۱ مشاهده می‌کنیم که *کارلوس* و *مارکی پوزا* به عنوان نماینده ایده‌های آزادی‌خواهانه و عدالت‌طلبانه، در برابر استبداد شاه فیلیپ دوم در اسپانیا ایستادگی کرده و بدین‌سان تنش بین واقعیت و امر ایدئال شکل می‌گیرد. در پرده سوم (صحنه دهم)، پوزا خطاب به شاه فیلیپ و با اشاره به دست او می‌گوید: «یک اشاره این دست و یک حرکت این قلم برای رستخیز دنیا کافی است، به اهل دنیا آزادی فکر اعطا فرمائید» (شیلر، ۱۴۰۱، ۱۳۷). اساساً مارکی پوزا در همین صحنه و گفتگو نظرات خود را درباره نقش هنر و زیبایی در جامعه مطرح نموده و به شاه می‌گوید برای اینکه شهروندان درک بهتری از خود و جهان پیرامونشان داشته باشند، باید از هنر و آزادی برخوردار شوند. شیلر در اینجا به کاوش در باب تنش میان ایدئالیسم یا همان رانه صورت و واقعیت‌های سخت زندگی سیاسی (یا همان رانه حسی) می‌پردازد و در تلاش برای دستیابی به رانه بازی است.

همچنین در نمایشنامه *راهنزان*^۲، *کارل مور* با دیدگاهی ایدئالیستی از عدالت و آزادی شروع می‌کند. شورش او علیه فساد اجتماعی را می‌توان به‌عنوان تلاشی برای ایجاد نظم عادلانه‌تر و زیاتر تفسیر کرد. با این حال، واقعیت‌های سخت و سازش‌های اخلاقی اقدامات او نشان می‌دهد که تحقق چنین ایدئال‌هایی در جهانی ناقص چقدر دشوار است. این تقابل نیز بازتابی از رانه بازی شیلر است که نشان می‌دهد تلاش برای ایدئال‌های زیباشناختی اغلب با واقعیت‌های عملی در تضاد است، اما همچنان تلاشی ضروری برای دستیابی به یک وضعیت برتر از وجود یا همان رانه بازی است. در این نمایشنامه *کارل مور* تجسم جنبش طوفان و طغیان است که بر احساسات و فردگرایی تأکید دارد و علیه محدودیت‌های اجتماعی و هنجارهای عقلانی شورش می‌کند. سفر او تنش بین تکانه‌های احساسی و رانه حسی و نیاز به نظم عقلانی یا همان رانه صورت را نشان می‌دهد. از این رو دولت زیباشناختی شیلر در این آثار به دنبال ایجاد تعادل بین این عناصر است و نشان می‌دهد که آزادی و عدالت واقعی یا همان رانه بازی از هماهنگی بین جنبه‌های احساسی و عقلانی انسان‌ها به وجود می‌آید و مسیر دولت زیباشناختی را هموار می‌کند (شیلر، ۱۳۹۴، ۱۴-۷۳).

۱. *Don Karlos*: نمایشنامه دون کارلوس در سال‌های ۱۷۸۳ تا ۱۷۸۷ در پنج پرده نوشته شد. این نمایشنامه به وقایع تاریخی قرن شانزدهم تحت سلطنت فیلیپ دوم پادشاه اسپانیا اشاره دارد و شخصیت اصلی این نمایشنامه، شاهزاده *استوریاس* است. در این نمایشنامه به مسائلی از قبیل تفتیش عقاید، آزادی‌خواهی، جنگ‌های دریایی بین اسپانیا و سپاهیان دریایی ترکیه اشاره شده است.

۲. *Die Räuber*: اولین نمایشنامه‌ای است که شیلر در سال ۱۷۸۱ منتشر کرده است. این نمایشنامه تأثیر به‌سزایی بر هنر نمایشی آلمان و ملودرام اروپایی گذاشت. این متن شاعرانه و پرشور، نمایش جنگ بین احساسات لطیف و باشکوه انسانی با جامعه‌ای پر از تبعیض و دروغ و به تصویر کشیدن رویای آزادی و جامعه ایدئالیستی غیر واقعی است.

شیلر در دو نمایشنامه *ماری استوارت*^۱ و *ویلیام تل*^۲، بار دیگر سعی می‌کند مسیر دولت زیباشناختی را از مسیر رانه بازی که سنتزی میان رانه‌های متقابل است به تصویر بکشد. او در اینجا مشروعیت حکومت و حق مقاومت در برابر ظلم را مورد بررسی قرار می‌دهد و به تعادل پیچیده بین عدالت و شفقت می‌پردازد. در نمایشنامه نخست، تضاد بین *ملکه الیزابت* و *ماری استوارت* در واقع نمادی از این مبارزات عدالت خواهانه است؛ در حالی که ویلیام تل به مبارزه مردم سوئیس علیه تسلط اتریش پرداخته و ارزش‌های آزادی و استقلال را جشن می‌گیرد (schiller, 2014-2, 21-90) و (schiller, 2018, 121-452).

او همچنین در نمایشنامه *توطئه فیسکو در جنوا*^۳ - که در زبان فارسی به نام «توطئه فیسکو» شناخته شده است - به بررسی عوامل پویایی جنبش‌های انقلابی پرداخته و جاه‌طلبی‌های شخصی (یا رانه حسی) و اصول اخلاقی (یا رانه صورت) را که اغلب با تحولات سیاسی همراه هستند، در تقابل با هم نشان می‌دهد (شیلر، ۱۳۹۴، ۱۵۵-۳۰۶). او در نمایشنامه *دوشیزه اورلئان*^۴ - یا همان ژاندارک - نیز تقابل و برخورد مأموریت الهی و شور ملی‌گرایی را به تصویر می‌کشد و حق الهی حاکمان و مشروعیت قدرت آن‌ها را مورد سؤال قرار می‌دهد. در این داستان، روحیه قهرمانی و فداکاری ژاندارک تقابل ایمان شخصی، وظیفه ملی و قدرت سیاسی را پر رنگ می‌کند (schiller, 2013, 5-215). بنابراین آثار نمایشنامه‌ای شیلر اساساً نمودار رانه بازی در سنتز دو رانه متقابل حسی و صورت است که مسیر دستیابی به دولت زیباشناختی را آشکار می‌کند.

۴. دولت ارگانیک رمانتیک

یکی از اتهاماتی که معمولاً به رمانتیسیسم وارد می‌شود، بی‌تفاوتی آن نسبت به شهر و سیاست و غرق شدن در احساسات فردی و بدون چارچوب است. از گونه‌های مختلف رمانتیسیسم و از میان

۱. *Maria Stuart*: نمایشنامه‌ای که آخرین روزهای ماری استوارت، ملکه اسکاتلند را به تصویر می‌کشد. این نمایش شامل پنج پرده است که هر یک به چند صحنه تقسیم می‌شود. این نمایشنامه در ۱۴ ژوئن ۱۸۰۰ در وایمار آلمان به نمایش درآمد.

۲. *Wilhelm Tell*: ویلیام تل، اسطوره سوئسی قرن چهاردهم که شبیه شخصیت رابین‌هود در انگلستان و مدافع مقاومت مردم در برابر تجاوزگران است. او الهام‌بخش هنرمندان بسیاری در اروپا بوده که می‌توان به نمایشنامه *حق‌جویانه* و آزادی‌خواهانه شیلر در سال ۱۸۰۴ به عنوان صحنه‌ای از زندگی ملت آزاده‌ای اشاره کرد که به زنجیر اسارت بیگانه دچار شده اما روح سرکش و طوفانی اش به این یوغ گردن نمی‌نهد و می‌خواهد آزاد باشد.

۳. *Die Verschwörung des Fiesco zu Genua*: فیسکو (عنوان کامل آن *توطئه فیسکو در جنوا*) دومین درام کاملی است که فریدریش شیلر بر اساس توطئه تاریخی جیووانی لوتیچی فیسکی علیه آندره دوریا در جنوا در سال ۱۵۴۷ نوشته است. شیلر آن را در سال ۱۷۸۲ آغاز کرد و در ۷۵ صحنه در سال ۱۷۸۳ به نمایش درآمد.

۴. *Die Jungfrau von Orleans*: دوشیزه اورلئان، داستان زندگی ژاندارک است که شیلر در سال ۱۸۰۱ م. آن را نگاشت. در این اثر، شیلر پنج سال پیش از مرگ خود در خاک فرانسه به جست‌وجوی نمادی برای آزادی می‌رود و این چنین ژاندارک را در مبارزه با اشغالگران انگلیسی نشان می‌دهد.

اندیشمندان این حوزه برخی به چنین سرنوشتی دچار شده‌اند. مثلاً وقتی گوته در گفتگو با اکرمان^۱ رمانتیسیسم را نوعی بیماری می‌داند، اساساً به این دلیل است که معتقد بود این جنبش هنری و ادبی از واقعیت و طبیعت فاصله گرفته و بیش از حد بر احساسات و تخیل تأکید دارد. طرح شیلر در این زمینه بر سایر متفکران رمانتیک تأثیرگذار بوده است. با این حال باید توجه داشت که به دلیل تنوع اندیشمندان این مکتب، رمانتیسیسم سرشتی بسیار متضاد داشته و به نوعی محل تلاقی تضادهاست. رمانتیسیسم به تعبیر لووی «در اثره حال یا به تناوب، رویکردی انقلابی و ضد انقلابی، جهانی و ملی، واقع‌گرا و خیال‌پرداز، بازگشت‌گرا^۲ و آرمانشهری، دموکراتیک و اشرافی، جمهوری‌خواه و سلطنت‌طلب، سرخ و سفید، عرفانی و حسی و... است.» (لووی، ۱۳۹۵، ۱۲۰). رمانتیسیسم گویا آتشی است که به هر سو شعله می‌کشد. چه چیزی این آتش را شعله‌ور می‌کند و چرا به هر سو شعله می‌کشد؟ پاسخ به این سؤال ما را به دال مرکزی رمانتیسیسم رهنمون می‌کند.

با جمع‌بندی این نظرات متضاد و نگریستن به عمق آتشی که گرمای شعله‌هایش به قرن نوزدهم نیز رسیده است، متوجه می‌شویم که با نوع خاصی از متافیزیک و نظریه اخلاقی و سیاسی مواجه هستیم و این نوع نگاه نباید به بی‌تفاوتی یا واقعیت‌گریزی سیاسی تعبیر شود. بایزر در آثارش به خوبی این مسئله را نشان می‌دهد و در توصیف رمانتیک‌ها می‌گوید: «رمانتیست‌ها نه تنها اشعار، نمایشنامه‌ها و رمان‌ها بلکه حتی فرد، جامعه و دولت را نیز به‌مثابه آثار هنری می‌نگریستند. هدف آنان در واقع فروشکستن موانع میان هنر و زندگی بود تا اینکه کل جهان را به اثر هنری بدل کنند» (بایزر، ۱۳۹۸، ۹۲). در نگاه اول، چنین تعبیری همان احساسات‌گرایی^۳ و افراط در احساسات را به پیش چشم می‌آورد. کارل اشمیت^۴، چنین نگاهی را بی‌مایه و نامنسجم دانسته و در کتاب «رمانتیسیسم سیاسی» علت آشفتگی در تعریف مفهوم رمانتیسیسم را به اصل موقعیت‌گرایی سوژکتیو^۵ وابسته می‌داند. به عقیده وی، رمانتیسیسم نوعی موقعیت‌گرایی سوژکتیو است، به این معنا که رمانتیک‌ها واکنش‌های خود را نه به‌عنوان پاسخ به شرایط عینی و واقعی، بلکه به‌عنوان فرصتی برای بیان خویشتن و تجربیات درونی خود می‌دانند. او بر این باور است که رمانتیک‌ها با تأکید بر موقعیت‌گرایی سوژکتیو، از تعهد به هرگونه موضع سیاسی مشخص فرار می‌کنند و به جای آن، به دنبال تجربه‌های زیباشناختی و احساسات شخصی هستند. (اشمیت، ۱۳۹۳، ۱۲۱-۱۲۷)

-
1. Eckermann
 2. Restorstonist
 3. Sentimentalism
 4. Carl Schmitt
 5. Subjective occasionalism

در مقابل، تفاسیر مارکسیستی از این جنبش، هرچند با ساده کردن و محدود کردن رمانتیسیسم، عنصر ضروری وحدت‌بخش جنبش رمانتیک را «ضدیت با سرمایه‌داری زیر پرچم ارزش‌های ماقبل سرمایه‌داری» می‌داند، با این حال با تلفیق تفاسیر متنوعی که از خاستگاه سیاسی و اجتماعی رمانتیسیسم به دست می‌دهد، نهایتاً نه تنها نشانه‌ای از توهّمات اذهان غیرواقعی ندارد، بلکه پیوند امر سیاسی و زندگی و اهمیت مسئله اجتماعی و سیاسی در نزد رمانتیک‌ها را به ما یادآور می‌شود (لووی، ۱۳۹۵، ۱۲۳).

از این رو، مهم‌ترین ویژگی رمانتیسیسم توجه به امر زیباشناختی به عنوان ارزش نخستین است؛ امری که همه مفسران با رویکردهای مختلف به آن اذعان دارند. اما آیا توجه به امر زیباشناختی به معنای بی‌اهمیت جلوه دادن امر سیاسی است؟ به اعتقاد بایزر این که رمانتیک‌ها زیباشناسی را مقدم بر همه ارزش‌ها می‌دانستند به معنای بی‌اهمیت جلوه دادن سایر ارزش‌های اخلاقی یا سیاسی نیست. بلکه اساساً آن‌ها تفکیکی میان ارزش‌های زیباشناختی و سیاسی و اخلاقی قائل نمی‌شدند؛ زیرا آنها با الهام‌پذیری از وحدت کل‌گرایانه یونانی، ایده ارگانیک امر خیر و امر زیبا و حقیقت را یکی می‌دانستند و زیبایی را نمود یا تجلی فرد یا دولت هماهنگ قلمداد می‌کردند. به بیان دیگر، رمانتیک‌ها از آن رو زیبایی را پاس می‌داشتند که ملاک شناخت خیر و حقیقت بود نه ذات یا مبنای آن (بایزر، ۱۳۹۸، ۹۰-۹۴). اما آیا این تعبیر از هنر بدین معناست که هنر در خدمت غایات سیاسی و اخلاقی است و ارزش ذاتی ندارد یا اینکه هنر امری خودآئین بوده و فی‌نفسه دارای ارزش است؟ تعبیری که بایزر از نگاه رمانتیک‌ها دارد این است که آنها دقیقاً به جهت غایات اخلاقی و سیاسی هنر بر خودآئینی هنر تأکید دارند: «به موجب خودآئینی هنر است که اثر هنری والاترین ارزش اخلاقی و سیاسی یعنی آزادی را می‌نمایاند. یک اثر هنری تنها از آن رو بر آزادی دلالت دارد که خودآئین است، یا بدین جهت که اسباب غایات دیگر نیست، چه این غایات اخلاقی باشند و چه فیزیکی» (بایزر، ۱۳۹۸-۹۳).

بایزر راه حل این مسئله را ابتدا در اندیشه شیلر جستجو می‌کند؛ زیرا شیلر در عین حال که همچنان آموزه خودقانون‌گذاری زیباشناختی کانت را می‌پذیرد، بر نقش کانونی هنر در تعلیم و تربیت بشریت تأکید می‌ورزد. او راه حل این تناقض را در تعریف شیلر از زیبایی مستتر می‌داند:

مطابق با رأی شیلر، ذات زیبایی دربرگیرنده نمود آزادی است و یک اثر هنری دقیقاً از آن رو واجد ارزش اخلاقی است که آزادی (یعنی همان بنیاد اخلاق) را می‌نمایاند. با این حال برای این که اثری هنری مظهر آزادی باشد، باید واجد یکپارچگی و خودآئینی خاص خودش به معنای آزادی از اهداف بیرونی باشد. اتفاقاً زمانی هنر اهمیت اخلاقی می‌یابد که از آن برای غایات اخلاقی بخصوصی استفاده نشده باشد. (بایزر، ۱۳۹۸-۹۴).

بایزر، اصطلاح دولت ارگانیک را در توصیف آن چه رمانتیک‌ها از دولت مستقر سیاسی طلب می‌کردند به کار می‌برد. به نظر وی، دولت ارگانیک همچون هر ارگانیسمی مشتمل بر اجزائی خودسامان‌ده^۱ و خودسازنده^۲ است که حیات آن از مشارکت فعال شهروندان آزاد و گروه‌های خودآئین اشتقاق می‌یابد. افزون بر این، دولت ارگانیک چونان هر ارگانیسمی با گذر زمان رشد و نمو می‌کند و خود را با شرایط محلی منطبق می‌سازد. در نتیجه ساختار چنین دولتی برآمده از بسط تاریخی و سنت است نه نتیجه توافقات صوری و اساسنامه جعلی تحمیل شده از بالا. به بیان دیگر، دولت ارگانیک ساختاری تمایزیافته^۳ و لایه لایه^۴ دارد و بواسطه آن شوراهای محلی، احزاب و اصناف، و گروه‌ها به عنوان حلقه واسط میان فرد و دولت نقش آفرینی می‌کنند. از این رو رمانتیک‌ها بر این باور بودند که می‌توانند آزادی را برای اجتماع و فرد انسانی به ارمغان آورده و موجبات مشارکت مردم در امور سیاسی را فراهم آورند. چنین دولتی می‌تواند آزادی شهروندان را تضمین نماید؛ زیرا گروه‌ها نه تنها مجراهایی برای مشارکت عمومی، بلکه خاکریزی در برابر قدرت مرکزی نیز هستند (بایزر، ۱۳۹۸، ۸۸-۹۰).

البته باید توجه داشت که دولت ارگانیک هگلی با دولت ارگانیک مد نظر اندیشمندان دوره رمانتیک تفاوت‌های جدی داشت. دولت هگلی تحت ایده «مفهوم»^۵ یا «صورت معقول» است، حال آنکه دولت زیباشناختی شیلر تحت ایده زیباشناختی و شعر و هنر قرار دارد. تفاوت این دو اساساً در تفاوت معنای فرهنگ در نزد کانت و هگل است. در اندیشه کانت تعریف فرهنگ به انتخاب فرد بسته است؛ یعنی هر شخصی استعدادی داشته و متناسب با استعدادهایش غایتی را طلب می‌کند. در اینجا فرهنگ^۶ با طبیعت و غایات آن ارتباط دارد. در این تعریف، فرهنگ غایت طبیعت، است و با این تعریف از فرهنگ، غایت هر فرد به انتخاب خود او بر می‌گردد. یعنی هر فرد به مثابه اثر هنری است و خود دولت زیباشناختی هم در واقع یک اثر هنری است. درست چونان یک کنسرت بزرگ که دولت در آن به مثابه رهبر ارکستر به شمار می‌رود. در اینجا هر یک از افراد به تنهایی یک اثر هنری هستند و هارمونیای این افراد نیز که دولت است، یک اثر هنری است. اما هگل فرهنگ را نوعی پرورش یا بیلدونگ^۷ می‌داند که در آن دیگر غایات در کار نیست. او تنها غایت بیلدونگ را تحقق مطلق یا مفهوم می‌داند که در بردارنده همه تعینات و موقعیت‌های اشخاص در یک نظم سیستماتیک به نام دولت است. دولت، از نظر وی نظم

-
1. Self-organizing
 2. Self-generating
 3. Differential
 4. stratified
 5. Begriffe
 6. kultur
 7. Bildung

ارگانیک نظام‌مند است؛ آن گونه که در طبیعت وجود دارد. در اینجا هر فرد کارکرد متعینی دارد و در خدمت دولت و غایت دولت است. محل نزاع شیلر با هگل نیز همین است که نمی‌توان، در چنگال و اقتناص مفهوم، افراد را محدود و متعین کرد.

۵. دولت به مثابه اثر هنری

نوالیس که به گفته لوکاچ یگانه شاعر مکتب رمانتیک است، در رساله کوتاه *ایمان و عشق*، ایدئال سیاسی خود را «دولت شعری» می‌نامد (لوکاچ، ۱۳۹۵، ۱۵). او معتقد بود که حضور ایمان و عشق می‌تواند جامعه را هماهنگ‌تر کند. وی در پی تحقق دولتی بود که از مدیریت سیاسی و عقلانی صرف فراتر رود و در آرزوی تبدیل شدن به جامعه‌ای بود که با ارزش‌های اخلاقی و معنوی مشترک پیوند خورده باشد (Novalis, 1798, 497). در توضیح ایده «دولت شعری» نوالیس ابتدا باید به مفهوم شعر در بین رمانتیک‌ها با نگاهی به آثار ایشان بپردازیم. بایزر در تفسیر شعر از دیدگاه رمانتیک‌های اولیه، ادعا دارد که شعر رمانتیک نه به شکلی از ادبیات یا نقادی بلکه به ایدئال زیباشناختی کلی رمانتیک‌ها که به راستی انقلابی است، اختصاص دارد. این ایدئال خواهان دگرگونی همهٔ هنرها و علوم و انسان‌ها و جامعه و دولت است، به نحوی که همه موانع میان هنر و زندگی را از میان برمی‌دارد و جهان را رمانتیک می‌کند (بایزر، ۱۳۹۸، ۵۱).

سپس وی در ادامه تعبیر *شلگل* از امر شعری را بیان می‌کند که با اصل آفرینندگی در خود طبیعت هم‌نشین است و هر فرآوردهٔ خلاقیت بشر را تا بدان‌جا که زیبا است، شعری می‌داند (بایزر، ۱۳۹۸، ۵۱). شلگل معتقد بود که شعر شامل تمام اعمال خلاقانه‌ای است که از تجربهٔ معمولی فراتر می‌رود و بیانگر ظرفیت بی‌نهایت خلاقیت و تخیل انسان است. یکی از کمک‌های کلیدی شلگل، به نظریه ادبی، مفهوم آبرونی^۱ رمانتیک است. این ایده فرض می‌کند که شعر (و هنر به طور کلی) دائماً در ماهیت و محدودیت‌های خود تأمل بازتابی نموده، خودآگاه است و اغلب تنش بین واقعیت و ایدئال، جدیت و بازیگوشی را برجسته می‌کند (Shelgel, 1991, &42, &116).

همچنین *لوکاچ* در خوانش دیدگاه رمانتیک‌ها در باب شعر آنان را افرادی توصیف می‌کند که در تلاش برای رسیدن به سمفونی خوش‌آهنگی بودند که از دل همه صداها ناساز برخاسته است. در واقع شعر در نظر رمانتیک‌ها مرکز عالم هستی است و امکانی طبیعی برای حل همهٔ تناقض‌ها و دستیابی به هماهنگی برتر است (لوکاچ، ۱۳۹۵، ۱۰). با این توصیف، دولت شعری، دولتی است که بتواند تجلی مطلق بوده و بین متنهای و نامتنهای پیوند برقرار کند. پیوند بین متنهای و نامتنهای به تعبیری همان پیوند بین رانۀ حسی و رانۀ صورت است. به بیان دیگر،

1. Irony

دولت شعری سنتز این دو رانه یا همان رانۀ بازی است که دال مرکزی دولت زیباشناختی شیلر است. شعر به عنوان مهم ترین اثر هنری، ایدئالی است که می توان بدان تقرب جست؛ گرچه هرگز نمی توان تماماً بدان نائل شد. بنابراین، زیباترین نمود دولت زیباشناختی دولت شعری است که اوج خلاقیت و شکوه و تجلی امر نامتناهی را باید در آن جست؛ اگرچه نمی توان به طور کامل به آن دست یافت.

«دولت به مثابه اثر هنری» مفهومی است که همزمان در بردارندۀ همه مفاهیمی است که مطرح شد: دولت زیباشناختی، دولت ارگانیکی رمانتیک و دولت شعری. این مفاهیم هرچند به هم بسیار نزدیک و همبسته هستند، اما می توانند با تفاوت های جزئی بر اساس زمینه و تفسیر درک شوند. از این رو عبارت «دولت به مثابه اثر هنری» در اندیشه شیلر بر ایده ای تأکید می ورزد که در آن ایجاد و اداره یک دولت را به مثابه یک تلاش هنری در نظر می گیرد (شیلر، ۱۴۰۰، نامه ۲۷). به بیان دیگر، ایجاد دولت چونان خلق یک اثر هنری پایدار است با همان سطح از خلاقیت، پیش بینی ناپذیری، زیبایی، تناسب و هماهنگی. شیلر از آرمان شهر خویش به مثابه یک دولت زیباشناختی یاد می کند که همچون یک اثری هنری زیبا و فاخر، اعضای متمایز یک جامعه را در یک کل هماهنگ، وحدت می بخشد. لذا هر سه این مفاهیم تحت تأثیر آرای شیلر با هم مرتبط هستند و اغلب همپوشانی دارند. این مفاهیم بازتابی از تمایل به فراتر رفتن از حکمرانی مکانیکی بوده و به دنبال سازمان دهی اجتماعی جامع تر و هماهنگ تر هستند (Chytry, 1989, 213-314).

۶. نتیجه گیری

همانطور که گفته شد، کانت با تلاش برای کشف مبانی ایجابی پیشینی برای احکام ذوقی می کوشد تا زیبایی را از نسبی گرایی رهانده و آن را ذیل تأمل بازتابی تعریف کند. بدین شیوه، ضمن اینکه او این احکام را از قواعد پیشینی و کمی رهایی می بخشد، از طریق بازی قوه خیال قواعد دیگری وضع می کند. کانت به منظور توصیف این وضع با تبعیت از ایده پاسکال در استدلال شرط بندی از مفهوم «گویی» و «حس مشترک» بهره می برد. دیدگاهی که به ظرفیت مشترک انسان در درک زیبایی اشاره داشته و بدین ترتیب پیوندی میان امر زیباشناختی و امر سیاسی برقرار می کند. همچنین بیان شد که شیلر در نمایشنامه ها و آثار فلسفی خود به تأسی از نظرگاه کانت، نه تنها هنر بلکه سیاست را نیز از قواعد از پیش تعیین شده ریاضیاتی آزاد می سازد. آنچه که در این مسیر به شیلر یاری می رساند بسط مفهوم بازی است که از کانت به ارث برده و وضع مجامع رانه حسی و صورت است. از نظر وی، رانۀ بازی همان فرآیندی است که دولت زیباشناختی را ایجاد کرده و مسئول خلق زیبایی و تجربه لذت زیباشناختی است.

همچنین در مباحث گذشته اتهام همیشگی نسبت به رمانتیسیسم، مبنی بر بی تفاوتی نسبت به شهر و سیاست و غرق شدن در احساسات فردی و بدون چارچوب، رد شد و بیان نمودیم که در این مکتب فلسفی توجه به زیبایی به مثابه ارزش نخستین، معادل توجه به اخلاق و سیاست و حقیقت قلمداد شده و خودآینی هنر، نمایانگر آزادی به عنوان مهم‌ترین ارزش اخلاقی و سیاسی است. افزون بر این اشاره شد که در دولت ارگانیک رمانتیسیست‌ها، آزادی شهروندان از طریق مشارکت اجتماعی تأمین شده و از نظر آنها «دولت» امتداد سنت طبیعی و تاریخی یک ملت است. در ادامه با طرح دولت شعری - که بیشتر به وجوه معنوی و فرهنگی دولت توجه دارد- و همچنین طرح آیرونی رمانتیک، ماهیت بازتابی دولت و ارتباط آن با تأمل بازتابی کانتی روشن تر شد.

در نهایت، «دولت به مثابه اثر هنری» در اندیشه شیلر را چونان هماهنگی میان اعضای مختلف جامعه و هارمونی میان آنها در یک کل زیباشناختی و نیز رهایی از قواعد از پیش تعیین شده در نظر گرفتیم. دولتی که امتداد صحیح سنت تاریخی و فرهنگی یک ملت است و به یکباره ظهور نمی‌کند. دولت به مثابه اثر هنری، بازی و سنتی دائمی میان دوگانه‌هایی چون فرهنگ و مطلق، عدالت و ظلم، حس و عقل، متناهی و نامتناهی، طبیعت و روح، دنیای فیزیکی و قلمرو معنوی، فرد و جمع است که غایت آن «آزادی» است. دولت به مثابه اثر هنری، اساساً در نقد دولت‌هایی به کار می‌رود که یا بر اساس قواعد پیشینی کمی و ریاضیاتی، ماشین‌وار و مبتنی بر قرارداد اجتماعی بنا نهاده شده‌اند؛ یا دولت‌هایی هستند که به غایات فرد بی توجه بوده و همگان را در خدمت غایت کلانی می‌دانند که خود برای دولت در نظر گرفته‌اند.

دولت به مثابه اثر هنری شیلر، به روایتی یک «شعر در حال تکامل» است که تحت «قوانین کلی و مکانیکی» نیست. بلکه تحت رانۀ بازی در میانه حس و عقل قرار دارد و در آن نیروهای متعدد در حال تعامل دینامیک با یکدیگر هستند و در هارمونی و هماهنگی با هم به سر می‌برند. این دولت، به یکباره، بدون زمینه و «ناگهان» پدیدار نمی‌شود؛ بلکه از درون «پرورش» یا همان بیلدونگ برمی‌خیزد. لذا دولت به مثابه اثر هنری را باید با پرورش فراهم آورد. این دولت بیش از آنکه برخاسته از ایده‌های جهان‌شمول حکومت‌داری باشد، از دل سنت حاکمیتی بومی برمی‌خیزد. در این دیدگاه، همچنین مشروعیت سیاسی از سنت، تداوم تاریخی و پیوندهای احساسی بین مردم و حاکمان آنها سرچشمه می‌گیرد. این دولت «از فرهنگ» است اما «در فرهنگ» نیست و از آن فراروی نموده و استعلا می‌جوید. به جهت ویژگی زیباشناختی و هنری این دولت، همواره میانجی یا واسطه‌ای بین فرهنگ و مطلق یا امر متناهی و نامتناهی است. لذا دولت به مثابه اثر هنری «یک پایان» (آن‌چنان که بعدها هگل از دولت ارگانیک استنتاج می‌کند) نیست؛ بلکه همواره یک «در میانه راه بودن»، یک ممارست دائم است که در آن اجزاء همواره در حال انتخاب - بازی بین دوگانه‌ها هستند. غایت این دولت «آزادی» است، اما آزادی‌ای که خودبنیاد و

درون ذات است و از خلال همین «ممارست» و سختکوشی‌ها به دست می‌آید. «ممارست» در دولت‌شیلر به مثابه اثر هنری، پیوند مستحکمی با «انتخاب انسان‌های سیاسی میان دوگانه‌ها» دارد. این همان نقطه‌ای است که در آن ارتباط وثیقی میان «شعر» و «دولت» برقرار می‌شود؛ زیرا شعر چیزی نیست جز انتخاب میان معانی.

افزون بر این، دولت هنری بر اساس ظرفیت مشترک انسان‌ها برای درک زیبایی و بدون قوانین از پیش تعیین شده، بر اساس غایات افراد شکل می‌گیرد؛ نه کارکردهای متعین. برای این منظور، رانه بازی، مکانیزمی است که دولت را ایجاد کرده و آزادی واقعی را رقم می‌زند. این آزادی از طریق تربیت زیباشناختی در جامعه محقق می‌شود. مشارکت فعال شهروندان آزاد و گروه‌های خودآئین و واسطه میان حاکمیت و مردم یکی از ظرفیت‌های تحقق آزادی در دولت هنری است که از دل نیاز و اقتضائات خود مردم شکل گرفته و بسط می‌یابند. در این رویکرد هر فرد و سازمان به مثابه یک اثر هنری تلقی شده و دولت موظف است تا میان این افراد و سازمان‌ها هماهنگی ایجاد کند. دولتی که بتواند سازوکاری و زیبایی و هماهنگی میان اعضای جامعه را ایجاد کند، یک اثر هنری زیباست. دولت، مثل یک ارکستر عظیم، که هماهنگی و هارمونی بین نوازندگان را ایجاد می‌کند، موظف است تا به غایت هر فرد توجه داشته، و در کنار آن دولت را در هماهنگی این غایات تعریف کند. در چنین بستری، دولت فضایی فراهم می‌کند که فرد بتواند استعدادهایش را شکوفا ساخته و چونان یک شعر زیبا و ماندگار، خودش را در یک افق زیباشناختی به فعلیت برساند.

منابع

- اشمیت، کارل (۱۳۹۳). *رمانتیسیسم سیاسی*. سهیل صفاری، تهران: نگاه معاصر، چاپ اول.
- بایزر، فردریک (۱۳۹۸). *رمانتیسیسم آلمانی، مفهوم رمانتیسیسم آلمانی اولیه*. سید مسعود آذرفام، تهران: ققنوس، چاپ اول.
- سه‌یر، رابرت و لووی، میشل (۱۳۹۵). «رمانتیسیسم و تفکر اجتماعی». یوسف اباذری، *مجله ارغنون* ۲ (رمانتیسیسم: مجموعه مقالات) ۱۱۹-۱۷۳، تهران: سازمان چاپ و انتشارات، چاپ چهارم.
- شیلر، ف (۱۴۰۱). *دون کارلوس*. محمدعلی جمال‌زاده، انتشارات علمی و فرهنگی: چاپ هشتم.
- (۱۳۹۴). *راه‌نشان و توطئه فیسکو*. ابوالحسن میکده، انتشارات علمی و فرهنگی: چاپ دوم.
- (۱۴۰۰). *نامه‌هایی در تربیت زیباشناختی انسان*. سید مسعود حسینی، تهران: نشر بیدگل، چاپ اول.
- لوکاچ، گ (۱۳۹۵). «در باب فلسفه رمانتیک زندگی». مراد فرهادپور، *مجله ارغنون* ۲ (رمانتیسیسم: مجموعه مقالات) ۱۷-۱، تهران: سازمان چاپ و انتشارات، چاپ چهارم.

ونزل، کریستین هلموت (۱۳۹۵). *مسائل و مفاهیم کلیدی زیباشناسی کانت*. میرزائی، داوود، نوریان، مانیا، تهران: حکمت، چاپ اول.

هگل، گ. و (۱۳۹۰). *عقل در تاریخ*. حمید عنایت، تهران: شفیعی، چاپ پنجم.

Beiser, Frederick (2018). *German Romanticism, the concept of early German Romanticism*. Seyyed Masoud Azarfam, Tehran: Phoenix, first edition. (In persian)

Chytry, J. (1989). *The aesthetic state: A quest in modern German thought*. University of California Press.

Hegel, G. W. F. (1991). *Elements of the philosophy of right*. H. B. Nisbet, A. W. Wood. Cambridge: Cambridge university Press.

Hegel, G. W. F. (1977). *phenomenology of spirit*. A. V. Miller. Oxford: Oxford university press.

Hegel, G. and (2011). *Reason in history*. Hamid Enayat, Tehran: Shafi'i, fifth edition (In persian)

Herder, J. G. (2018). *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit* (Neuauflage). Verlag von Holzinger.

Kant, I (1892). *Critique of judgment*, J. H. Bernard. London: Macmillan and co.

Lukacs, G. (2016). "On the Romantic Philosophy of Life", Murad Farhadpour, *Organon Magazine* 2 (Romanticism: Collection of Articles) 1-17, Tehran: Printing and Publishing Organization, 4th edition (In persian)

Novalis. (1798). «Glauben und Liebe. In Historisch-Kritische Ausgabe» (Vol. 39, 497-498). Kohlhammer Verlag.

Pascal, B. (1995). *Pensées* (Trans: A. J. Kraitsheimer.). Penguin Classics

Shelgel, F (1991). "Critical Fragments," "Athenaeum Fragments," "From Blütenstaub," in *Philosophical Fragments*, P. Firchow, Minneapolis: University of Minnesota Press.

Schiller, F. (2005). On Grace and Dignity, (Trans: Jane V. Curran), in Jane V. Curran and Christophe Fricker (eds.).

Schiller, F. (1792). «Über den Grund des Vergnügens an tragischen Gegenständen». (NA 20, 133-147)

Schiller, F. (2003). *Kallias or Concerning Beauty: Letters to Gottfried Körner*, (Trans: Stefan Bird-Polan), in J. M. Bernstein (ed.)

Schiller, F. (2013). *The Maid of Orleans*, (Trans: A. Swanwick.) 1st ed, CreateSpace Independent Publishing Platform.

Schiller, F. (2014-1). *Fisko's Bandits and Conspiracy*, Abolhassan Meikadeh, Scientific and Cultural Publications: Second Edition (In persian)

Schiller, F. W. J. (2014-2). *Mary Stuart*, M. Poulton, Methuen Drama.

Schiller, F. (2018). *William Tell*, T. J. Reed, Forgotten Books.

Schiller, F. (2021). *Letters in the Aesthetic Education of Man*, Seyyed Masoud Hosseini, Tehran: Bidgol Publishing House, first edition. (In persian)

Schiller, F. (2022). *Don Carlos*. Mohammad Ali Jamalzadeh, Scientific and Cultural Publishing House: 8th edition (In persian)

Schmidt, Carl (2013). *Political Romanticism*. Sohail Saffari, Tehran: Contemporary Perspective, First Edition (In persian)

- Sehir, Robert and Lovy, Michel (2015). "Romanticism and Social Thought", Youssef Abazari, Organon Magazine 2 (Romanticism: Collection of Articles) 119-173, Tehran: Printing and Publishing Organization, 4th edition (In persian)
- Slauter, E (2009). *The State as a Work of Art: The Cultural Origins of the Constitution*. The university of Chicago press
- Wenzel, Christian Helmut (2015). *Key issues and concepts of Kant's aesthetics*. Mirzaei, Dawood, Noorian, Manya, Tehran: Hikmat, first edition. (In persian)

